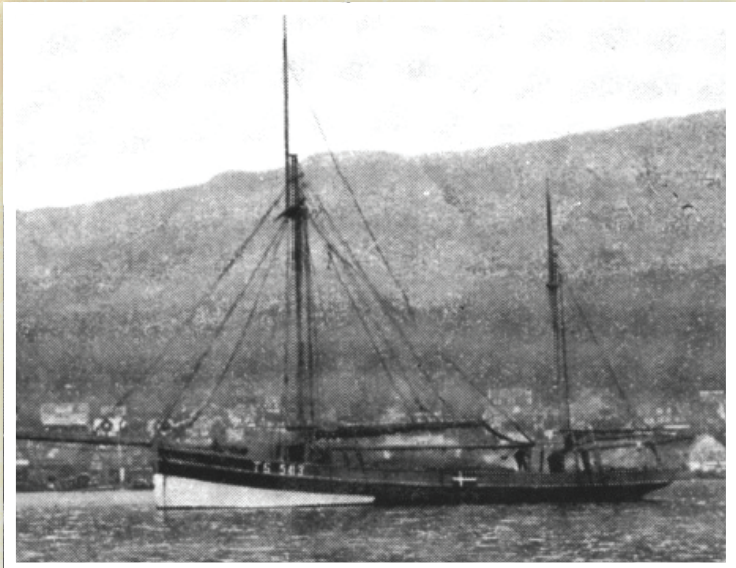

Komandi partur
Í komandi parti verður m.a. greitt frá sponsku sjúku í Vági.

Isabella mátti bróta túr av, tí manningin legðist við sponsku sjúku.

teimum, tá ið hann bleiv sjúkur.

Dansur forboðin

Tað er ein onnur grein í sama blað, sum eisini eitur Den spanske Syge.

Tað vóru eisini dømi um sponsku sjúku í Hvalba og Vági, har almennur dansur varð forboðin.

Í hesum sambandi sendi økis-læknin eina prentaða vegleiðing í húsini. Her verður dentur lagdur at forða fyrri at smittan breiðir seg, eisini við frástøðu til tey smittaðu.

M.a. er umráðandi, ”at undgaa at hoste imod andre, hold Haanden for Munden.

Man vil undgaa at paadrage sig Smitte

- 1. ved at undgaa at rejse mellem Bygder
- 2. ved at hver Husstand holder sig for sig, (Lad dog børnene komme i Luften)
- 3. ved ikke at staa unødvendig længe i Butikkerne.
- 4. ved jævnligt at vaske sig om hænderne, særlig ved Berøring af Syge
- 5. ved at skylle Mund og Svælg før Maaltiderne samt Aften og Morgen

Under Plejen af syge bør Vedkommende binde et Tørklæde for Næse og Mund og helst være iført et stort Tørklæde, som aftages, naar man forlader Sygestuen.

Hetta minnir nógv um ráðini í hesum døgum.

Tann 4.12 1918 boðar Dimmalætting frá, at spanska sjúkan er yvirstaðin í Havn

Og tann 7.12 1918 boðar blaðið frá: De thorshavnske Skoler, der har været lukket under Epidemien, genoptager paa Mandag Undervisningen.

Sygdommen har nú bredt sig til flere Bygder. I Sørvaag er der forekommet talrige Tilfælde og indtruffet et Dødsfald. Paa Nordstømø er den spanske Syge

kommet til enkelte Bygder, men har været forholdsvis mild.

Ræðsla á bygð

Á bygð royndu tey at fora smittuni. Eitt dømi er henda lýsingin:

Advarsel

For at vi kan undgaa den spanske Syge, vil vi henstille til Folk fra andre Bygder ikke at komme til Bygderne Viderejde, Kvannesund, Norddeple, Fosaa, Mule og Nordtofte; ligeledes vil vi henstille, at disse Bygders Beboere ikke rejser til andre Bygder.

Viderejde, den 12. December 1918 Forstanderskabet for Viderejde Sogn

Nakað sama lýsing kom úr Funn- ingi har tað varð mælt fólki frá at kom til bygðina.

Fiskiskapurin darvaður av sjúkuni

Tað var sjálvsagt, at ein slík sótt eisini darvaði okkara høvuðs- vinnu, sum tað sást í Dimmalætting tann 18.12 1918:

Kutter Isabella der for nogen tid siden forsøgte en tur til Banken vendte tilbage efter Syv Dages forsøg med en Fangst på 7.000 Stk.

Grunden til, at Turen ikke varede længere, var den spanske Syge, der havde angrebet flere af Mandskabet, hvoraf enkelte var saa daarligere, at de maatte indlægges paa Sygehuset...

Eisini verður sagt:

Her har i længere Tid været mangel paa Mel, og man venter med længsel efter dette som efter den Tobak, som ikke synes at komme.

Speiskur Kristin í Geil

Tingakrossur skrivaði 18.12. 1918:

Einar 14 dagar herfyri segði fysikus Heerup frá, at hin ”spanska sjúkan” ”praktisk talt er overstaaet for Thorshavns

vedkommende”. Síðan tá er eitt fólklagst fyrri og annað eftir av hesi vanlukku sjúku. Summi eru reiðiliga ring.

At skúlarnir vóru upplatinir so nógv ov tíðliga hevur sjálvsagt ikki bøtt um standin. Men sjúkan var jú yvirstaðin segði fysikus.

Í Skálafirði eru eini tvey ella trý deyð av sóttini.

Føroya Tíðindi skrivar 23.12 1918:

Sjúkan er ikki enn komin til nógvar bygdir, hvar tey royna verja seg við at seta forboð fyrri, at nakar fer úr bygdini ella kemur í bygðina at gista. Sjúkan spreiddist tó so við og við til ymiskar bygdir og ringt er at verja seg móti henni.

Í Sørvági er ein ung kona deyð frá fleiri smáum børnum.

Vandin av ella ikki

Spanska sjúkan var ógvuliga lumpislig. Tá ið fólkliddu hana vera lidna, kom hon aftur. Hetta sást í hesum stubbum í Dimmalætting 18. januar 1918 í Dimmalætting

Gamla hospital, sum tók sær av sjúklingum, verður í dag varðveitt sum fornminni. Soleiðis sær tað út í dag.

Den spanske Syge kan paa det nærmeste betegnes som overstaaet denne gang og man maa stille det Krav til vore Sundhedsautoriteter, at der gøres hvad gøres kan for at forebygge, at vi paany faar Sygdommen indført ude fra. Det er Meningen, at Lægen og de Sygeplejersker, der ankom her til Øerne i Anledning af den spanske Syge skal afrejse i den nærmeste Fremtid. Ifølge Meddelelse fra Fysikus forekom der i Thorshavn c. 1300 Tilfælde af Sygdommen.

..

Efter de sidste Nyheder fra København skal denne Sygdom nu være begyndt for tredje Gang nede. Vi maa altsaa som de to foregaaende Gange være forberedt paa atter at faa Besøg af den. Af denne Grund vil jeg henstille til rette Vedkommende, om der ikke i Tide kunde tages Forholdsregler med det Formaal for Øje at forhindre Sygdommen tredje Besøg paa vore Øer. I hvert Fald har sørgelige Erfaringer belært os om, at bliver der ikke

foretaget noget i nævnte Retning, da vil næste Skibs ankomst fra København sikkert følges af et nyt Udbrud af Sygdommen.

Norðlýsið skrivar 16.5.1919, at í Íslandi er strangt eftirlit við skipum sum koma frá útlandinum. Bæði politi og læknar fara umborð at kanna.

1920: Ein vanlukku kemur sjáldan einsamøll

Tað hendi ikki so nógv á hesum økinum í 1919. Men í 1920, sum annars er ringasta vanlukkuár hjá Føroyum í nýggjari tíð, tað doyðu meir enn 60 menn á sjónum, nú ger sjúkan aftur um seg.

Ótti fyrri nýggjari smittu

Dimmalætting skrivaði 31.1 1920

Sjúkan er blussað upp aftur í Danmark. Eitt rutuskip fer fyrsta dagin til Føroya. Tí kann ótti vera fyrri, at smittan kemur higar aftur um ikki okkurt serligt verður gjørt. Tað má krevjast, at

Han var nu Formand for Bank-raadet for Færø Bank.

Her kann skoytast uppi, at Stahlschmidt eigur ein part av søguni hjá Føroya Fiskimannafelag. Hann tók við eftir Svenning Rytter, sum var illa í øgn við føroyska sjálvstýrisvongin. Av hesi orsök fór hann úr starvi, og Stahlschmidt tók við.

Tað er eisini ein partur av søguni, at Rasmus á Háskúlanum, sum var skrivari í Føroya Fiskimannafelag frá 1911 til 1947, skrivar í 25 ára minningarriti hjá felagnum, at Rytter var kanska ikki so galin kortini. Hann sendi lógir og onnur mál viðvíkjandi sjófólki felagnum til ummælis.

Í eini sáttmálakreppu millum fiskimannafelagið og reiðarafelagið kom hann upp í málið sum semingsmaður, og eftir drúgvar og torførar samráðingar eydnaðist honum at fáa semju.

Í 1919 var aftur ósemja um sáttmálan. Um hetta skrivar Rasmus um tað verkfallið, sum tá hótti:

Eitt verkfall í hesari tíð mátti haldast at vera landinum til óbótaligan skaða, tí prisirnir á fiski hækkaðu framvegis.

Tað var undir hesum trýsti, at amtmaðurin Stahlschmidt tók sær fyrri at kalla partarnar saman og útvega teimum Valdemar Lutzen til semingsmann.

Hetta endaði við semju millum partarnar, og nú var friður langa tíð. Tað má hava verið sjálldsamt at útnevna ein stóran arbeiðsgevara til semingsmann millum fiskimenn og reiðarar, men Stahlschmidt mundi vita, hvat hann gjørdi. Valdemar Lutzen var kendur sum ein heiðursmaður, og úrslitið var eisini har eftir.

Dimma skrivaði eisini: Amtmand Stahlschmidts Begravelse foregik i dybeste Stilhed. Sambandspartiet sendte Krans til Baaren. Den Afdøde omtales Velvilligt i herværende Blade, de udtaler Sympati for hans gamle Forældre.

Amtmaðurin, Viggo Stahlschmidt, doyði av sponsku sjúku í 1920.